

Een nieuw begin.

Het veilig mogelijk maken van meer fysiek onderwijs op mbo, hogeschool en universiteit.

D66

Een nieuw begin.

Eat. Sleep. Zoom. Repeat. Elke dag is het leven van ruim een miljoen studenten in Nederland erg overzichtelijk. Met de horeca dicht en een verbod op bijeenkomsten bevindt het studentenleven zich op een kleine studentenkamer of de kinderkamer van hun ouders. Sommigen mogen wat vaker naar school omdat ze bijvoorbeeld een praktische studie doen. De meesten zijn nauwelijks of zelfs helemaal niet welkom bij hun mbo-instelling, hogeschool of universiteit. Sommige 18-jarigen hebben zo een totaal ander leven dan 18-jarigen die elke dag naar een middelbare school gaan, en daar in de klas zelfs geen afstand hoeven te houden.

“Ik wil vaker naar school”, zeggen dan ook steeds meer studenten. Natuurlijk valt wat gevraagd wordt aan jongeren niet te vergelijken met de impact die corona heeft op ouderen en kwetsbaren. Maar toch is ook onder jongeren een stille ramp gaande. Steeds meer studenten melden zich met psychische klachten als depressie. Vaak veroorzaakt door eenzaamheid, de moeite met zelfstandig onderwijs op afstand en zorgen over het toekomstig studieverloop¹. Studentenbonden vragen aandacht voor deze situatie en bepleiten hulp: ze wijzen erop dat de helft van de studenten zich eenzamer en somberder voelt, en in onderzoek van de Radboud Universiteit bleek dat 17% van de studenten daar professionele hulp nodig heeft voor hun psychische welzijn². Een aparte categorie vormen nog de studenten die zich thuis niet kunnen concentreren. Wie uit een groot gezin komt waar iedereen door corona thuis zit en geen eigen studieplek heeft, bijvoorbeeld. Zij komen met hun studie in de knel.

Docenten en bestuurders doen hun best studenten te helpen met zoveel mogelijk goede online colleges, 1-op-1-gesprekken en soms zelfs wandelende colleges in de buitenlucht. De hoge druk op docenten betekent echter ook dat best vaak het moeten doen met de uitzending van het college van vorig jaar. En ondertussen heeft een hele generatie eerstejaars een valse start doordat ze niet hun nieuwe stad en omgeving leren kennen, geen nieuwe vrienden maken.

Maar de rek is er wel uit. In februari begint het volgende semester, dat loopt tot aan de zomer. Sommige instellingen hebben al gezegd dat ook dat semester het onderwijs vrijwel volledig op afstand gegeven zal worden. Vanuit de overheid is nog geen helder pad naar het weer kunnen openen van het Hoger Onderwijs. Dit is wel nodig. 2021 kan en mag voor studenten niet een matige kopie worden van 2020. Dan zou een heuse BedBadBureaugeneratie ontstaan.

Het kán ook anders. Door mbo-instellingen, hogescholen en universiteiten meer ruimte te geven. Door de laatste wetenschappelijke inzichten te gebruiken. Door mondkapjes te gebruiken. Door te profiteren van het feit dat vanaf begin volgend jaar ouderen en kwetsbaren gevaccineerd gaan worden. Door sneltesten in te zetten. Alles om op een veilige en gecontroleerde manier meer mogelijk te maken.

D66 doet 5 voorstellen die moeten leiden tot **nieuwe richtlijnen voor het beroepsonderwijs en het universitair onderwijs**, die vanaf 1 februari van kracht kunnen worden.

1. Maak een stappenplan naar volledige heropening
2. Verhoog de capaciteit door de looproutes van onderwijsinstellingen hetzelfde te behandelen als supermarkten
3. Mondkapjes en spatschermen voor meer capaciteit in collegezalen
4. Verruim het aantal studieplekken in bibliotheken en lege lokalen
5. Combineer testen met experiment onderwijs-zonder-afstand

1. Maak een stappenplan naar volledige heropening.

De Raad voor Cultuur heeft onlangs een stappenplan voor de cultuursector gepresenteerd, met ideeën voor het veilig heropenen van de cultuursector. Tot nu hanteert het kabinet de nationale routekaart als een document dat wel duidelijk maakt welke maatregelen verzwaren, maar niet waar juist méér ruimte ontstaat. Wij stellen voor om met het Middelbaar Beroepsonderwijs en Hoger Onderwijs een stappenplan te maken dat laat zien in welke stappen de collegezalen, practicaruimtes en werkgroeplokalen weer volledig open kunnen. Dit kan gelijk oplopen met de vaccinatie van steeds meer Nederlanders.

Een voorbeeld hiervan zou een systeem kunnen zijn met deze stappen, waarbij als voorwaarde voor de stappen in april en juni een oplopende vaccinatiegraad en dalende trend in vastgestelde besmettingen geldt.

Februari	Start nieuwe semester met 50% meer capaciteit
April	Opheffen beperkingen op praktijklessen en onderzoek
Juni	Opheffen alle beperkingen, m.u.v. beperking op capaciteit grote collegezalen.
Augustus	Dubbele introductieweken, dus óók voor de 2020-generatie die na een valse start het nieuwe studiejaar knallend in kan
September	Start nieuw studiejaar zonder beperkingen

2. Behandel de looproutes van onderwijsinstellingen hetzelfde als supermarkten.

MBO-instellingen, hogescholen en universiteiten moeten nu aan verschillende richtlijnen voldoen die voor verschillende gebouwen ook anders uitpakken. De Universiteit Twente bijvoorbeeld kan voor 40% fysiek onderwijs geven, terwijl bij de Vrije Universiteit in Amsterdam of de Hogeschool Rotterdam niet meer dan 20% mogelijk is. Voor een groot deel komt dit door de eisen aan 'doorstroomroutes' waar steeds 1,5 meter afstand gehouden moet worden, en op plekken als trappenhuisen.

Inmiddels weten we meer van het virus. De coronamelder vraagt alleen wanneer mensen gedurende langere tijd dichtbij een besmet persoon zijn geweest om in quarantaine te gaan. De kans op 'in het voorbijgaan' iemand te besmetten is immers extreem gering. Kortom: beperkingen in doorstroomruimtes zijn minder belangrijk dan luchtverversing en afstand in de lokalen en collegezalen zelf. Niet voor niets geldt ook dat supermarkten en winkels open mogen zijn, ook al zijn er genoeg gangpaden waar helemaal niet continu 1,5 meter afstand kan worden gehouden. Ook weten we meer over hoe we met creatieve maatregelen verspreiding van het virus kunnen tegen gaan. Zo worden trappen in gebouwen zoals in het tijdelijke Tweede Kamergebouw voortaan in één richting gebruikt.

In de richtlijnen voor onderwijsinstellingen zou er onderscheid gemaakt moeten worden in de regels die gelden op doorstroomroutes en in ruimtes waar mensen verblijven. Door onderwijsinstellingen vanaf februari de ruimte te geven om de afstandsbeperking alleen toe te passen in ruimtes waar mensen ook echt verblijven – de lokalen, collegezalen, kantines – ontstaat op de meeste plekken direct meer capaciteit. Collegevoorzitter Ron Bormans van de Hogeschool Rotterdam zei eerder hierover: “Ik denk dat het meehelpt om het fysieke onderwijs dat we nu geven te handhaven en op te schalen. En als ons dat lukt dan zijn we in staat om de kwaliteit en het niveau aan te bieden wat noodzakelijk is”.

3. Combineer mondkapjes en spatschermen om capaciteit collegezalen te verhogen.

Nederland heeft gekozen voor het houden van 1,5 meter afstand. Uitzondering hierop vormen de middelbare scholen, waar geen enkele afstandseis geldt. In het Hoger Onderwijs en het MBO geldt dan echter weer de strengere 1,5 meter.

Het gevolg is dat ook binnen collegezalen en lokalen de capaciteit fors beperkt is. Dezelfde veiligheid kan echter ook geboden worden door met spatschermen directe overdracht van het virus tegen te houden. Collegezalen waar de capaciteit beperkt is zouden zodoende meer studenten kunnen herbergen als er spatschermen zijn.

Door dit te combineren met mondkapjes in de collegezaal ontstaat een dubbele bescherming voor veilig fysiek onderwijs. Universiteiten als Oxford en Cambridge, waar ook veel corona-onderzoek wordt gedaan, hanteren dit academisch jaar de regel dat iedere student tijdens de colleges een mondkapje draagt, behalve als hij of zij dat niet kan doen om gezondheidsredenen. Dit voorbeeld kan Nederland overnemen door mbo-instellingen, hogescholen en universiteiten de vrijheid te geven met de combinatie van spatschermen en mondkapjes de capaciteit van ruimtes te verhogen. Dit zou tot 50% meer capaciteit binnen collegezalen moeten leiden.

4. Verruim het aantal studieplekken in bibliotheken en lege lokalen.

Veel studenten kunnen thuis niet goed studeren. Afstandsonderwijs is voor veel studenten dus elke dag een uitdaging. Studenten geven daarvoor verschillende redenen aan. Sommige studenten geven aan dat het thuis met het gezin of alle huisgenoten te druk is om te studeren. Voor anderen vinden het lastig om zelf aan de slag te gaan en goed te concentreren. Ook noemen studenten het missen van een eigen ruimte en een goede computer als probleem. Studenten hebben daarom een grote behoefte aan studieplekken waar ze zelf kunnen studeren.

Veel studieplekken zijn nog altijd afgezet en de meeste locaties van universiteits- of hogeschoolbibliotheken zijn nog altijd gesloten. De plaatsen die wel beschikbaar zijn, zijn vaak al dagen of weken van te voren nagenoeg volgeboekt. Tegelijkertijd staan er dagelijks een hoop lokalen leeg.

De verruiming van studieplekken hoort onderdeel van het stappenplan te zijn om het onderwijs weer te openen. Door leegstaande ruimtes en lokalen slim te gebruiken, kunnen er meer studieplekken gecreëerd worden waarbij er voldoende afstand tussen de studieplekken is. Een studieplek in een lokaal kan bijvoorbeeld per dagdeel gereserveerd waardoor de reisbewegingen beperkt blijven. En door de inzet van mondkapjes en spatschermen blijft de kans op overdracht in de ruimtes geminimaliseerd.

5. Proeftuinen met tests voor onderwijs-zonder-afstand.

Er is overcapaciteit in testen, eindelijk. Ook zijn verschillende sneltesten in gebruik en in opkomst. Dat biedt nieuwe strategieën voor de corona aanpak. Zo is in Slowakije onlangs de hele bevolking opgeroepen om zich te laten testen.

De capaciteit en de sneltesten bieden ook de kans voor proeven in het onderwijs. Bijvoorbeeld door een aantal goedgevulde collegedagen te maken waarop je alle studenten en medewerkers die op die dag mogen komen bij de ingang test. Voor de negatief geteste studenten kan de afstandsregels in het onderwijsgebouw worden loslaat.

Bijkomend voordeel is dat deze gerichte inzet van sneltesten ook kan helpen om de verspreiding van het virus onder controle te krijgen. Jong volwassenen hebben vaak geen of milde klachten. Zo kunnen zij – zonder dat ze er zelf iets van merken – het virus verspreiden. Door de sneltesten gericht in te zetten bij mbo-instellingen, hogescholen en universiteiten, kunnen de besmettingen onder studenten effectiever worden opgespoord.

Rector Engels van de Erasmus Universiteit Rotterdam pleitte bij de onderwijssessie van het D66 congres voor een experiment hiermee om eerstejaarsstudenten zo meer les te geven. Inmiddels hebben meer onderwijsinstellingen gemeld met vergelijkbare ideeën. Geef de Erasmus en andere onderwijsinstellingen die daar behoefte aan hebben de ruimte hier in januari een proef mee te doen. Bij positief resultaat kan in het tweede semester deze aanpak breder worden ingezet. Ook hier geldt dan wel: mondkapjes zowel op looproutes als in de collegezalen.

Eindnoten

- 1 OCW (2020) Monitoring gevolgen COVID-19 in mbo en ho. p. 6.
- 2 <https://www.nrc.nl/nieuws/2020/11/23/meer-geleerd-maar-eenzaam-en-depressief-a4021111>